

GENRES OF CULTURAL JOURNALISM. DEBATE OR ROUND TABLE REFLECTED IN THE WRITTEN PRESS

Carmen Neamțu

Assoc., Prof., PhD., „Aurel Vlaicu” State University of Arad

Abstract: Is it possible a place of objectivity, fairness and balance in a world of polemic journalism? It's hard, if not impossible, for the writer. Just as it is difficult to make a clear distinction between cultural genres and other journalistic genres. Media analysts, like José de Broucker, ignore the subject, while others, like Michel Voirol, see cultural genres reduced to a single type of text: criticism. However, there are genres of cultural journalism, texts with a special style, depending on the medium in which they appear, daily press, on line journalism, cultural magazine etc. The public of cultural journalism is a special one, with a level of training that imposes on the written text a certain demand for a particular structure of the discourse.

In this article, I will stop on the debate (round table), a distinct cultural genre, reflected in the daily press.

Keywords: genres of cultural journalism, debate and round table.

Este posibilă relatarea obiectivă, echilibrată, echidistantă într-o lume a polemicii? Este greu, dacă nu imposibil pentru jurnalistul-scriitor. La fel cum e greu să facem o distincție netă între genurile culturale și alte genuri jurnalistice. Analiștii media ca José de Broucker¹ ignoră subiectul, în timp ce alții, precum Michel Voirol², reduc genurile culturale la un singur tip de text - critica. Cu toate acestea, există genuri ale jurnalismului cultural, texte cu o stilistică aparte și în funcție de suportul în care apar, presa cotidiană, *on line*, reviste de cultură etc. Publicul acestor genuri de presă, de nișă, este unul special, cu un nivel de pregătire care îi impune textului redactat de jurnalist o anumită exigență a structurării discursului. În acest articol, mă voi opri asupra dezbaterii (masa rotundă), un gen cultural aparte, reflectat în presa cotidiană și în cea cu profil literar.

Presa culturală este una specială, cu o abordare particulară asupra subiectelor zilei. Am putea spune că întâlnim acum o suspendare a exigențelor jurnalistice clasice, care suportă amendamente deloc de neglijat. Concizia și claritatea frazării cedează teren în favoarea nuanțării și a eleganței în exprimare, iar gradul de actualitate al textului este impus mai mult de opțiunea jurnalistului/scriitorului decât de un eveniment anume relatat de acesta.

Dezbateră din presa scrisă (sau masa rotundă, care se deosebește de corespondentul său din presa audio-vizuală, *talk show-ul*) presupune prezența mai multor invitați, adunați în jurul unui moderator sau animator. Scopul acestei întâlniri este de a dezbate/comenta/ lămurii una sau mai multe teme de interes actual. Reușita demersului jurnalistice presupune alegerea unui subiect

¹José de Broucker, *Practique de l'information et de l'écriture journalistique*, Paris, CFPJ, 1995.

²Michel Voirol, *Guide de la rédaction*, Paris, CFPJ, 1992.

actual, incitant, provocator, dar și invitați importanți (adică cu un grad sporit de notorietate și cu un cuvânt de spus în tema aleasă – profesioniști în domeniul dezbătut).

Dezbaterea îl obligă și pe jurnalist la o documentare atentă a discuției în așa fel încât, din nenumăratele intervenții ale invitaților, să poată selecta mesajele cele mai importante și mai percutante. Nu de puține ori analiștii media au remarcat, pe bună dreptate, că revistele literare (și cu atât mai puțin, presa cotidiană) evită să găzduiască acest tip de articol, fiind convinși că orice dezbatere este „plicticoasă”, „greu de urmărit”, „fără sare și piper”, „monotonă grafic”. Iar atunci când o fac, publicațiile mizează pe un subiect fierbinte (cum ar fi apariția unei cărți cu subiect controversat³) și pe prezența unor personalități importante care nu se dau în lături la a-și spune punctul de vedere în intervenții vii, dezbrăcate de limbajul de lemn. Profesorul Doina Ruști⁴, care analizează textele din jurnalismul cultural, volum apărut în 2002, nu include și masa rotundă în rândul speciilor jurnalismului cultural.

Masa rotundă, ca și dosarul tematic, alt gen al jurnalismului cultural, presupune o gestionare atentă a paginii din presa scrisă. Articolul trebuie să conțină: șapou (informativ, explicativ, incitant), intertitluri (interesante, care să provoace cititorul la lectura textului mai lung), concluzia/concluziile dezbaterii, eventual reliefaarea unor noi teme deschise de invitați și care merită a fi continuate într-o viitoare întâlnire.

Ca structură a textului, dezbaterea nu presupune o simplă alăturare de opinii ale participanților la discuții. Moderatorul are datoria de a crea un spațiu al dialogului deschis tuturor ideilor, chiar dacă părerile lui nu coincid de fiecare dată cu cele ale invitaților săi. În dezbatere, „opinia nu are valoare expresivă în sine, ci o valoare relațională de disensiune sau, mai rar, de consens (...) Animatorul reprezintă instanța mediatică (propria sa opinie contează mai puțin sau deloc n.n.). El joacă doar rolul de «gestionar al cuvântului». Întreabă, distribuie roluri, încearcă să atenueze schimburile de replici prea agresive, cere explicații și de multe ori încearcă să provoace reacții, făcând-o pe avocatul diavolului, pentru a forța trăsăturile dramatice sau emoționale ale unei acuzații”.⁵

Sorin Preda⁶ remarcă și el că dezbaterea pare mult mai potrivită televiziunii și nu întâmplător aici au găsit consacrară diferite forme de conversație: *salonul literar* (celebra emisiune a lui Pivot, *Apostrophes*) sau *colocviul cultural* (o altă emisiune a lui Pivot, *Bouillon de culture*). La noi, e de părere profesorul, genul se află într-o reală suferință, singurele tentative aparținând lui Nicolae Manolescu și Alex Ștefănescu (cu emisiunea *Un metru cub de cultură*) care, în momentul de față, și-a întrerupt activitatea⁷. Dar despre dezbaterea și talk-show-ul de televiziune – într-un articol viitor.

³ Un exemplu care îmi vine în minte – dezbaterile din jurul cărților istoricului Lucian Boia. *Istorie și mit în conștiința românească* a fost o carte elogiată și hulită în același timp, văzută ca un atac la valorile naționale românești în anul centenarului.

⁴ *Presa culturală*, Ed. Fundației PRO, București, 2002. Doina Ruști împarte genurile jurnalismului cultural în specii narative (știrea scurtă; reportajul; jurnalul foileton; portretul) și specii non-narative (manifestul și programul; eseu; analiza și comentariul de eveniment; tableta sentențioasă; recenzie; cronica; pamfletul; interviul; polemica; scrisoarea deschisă).

⁵ Patrick Charaudeau, *Le discours d'information médiatique. La construction du miroir social*, Paris, Nathan, 1997, p. 214, citat și de profesorul Sorin Preda.

⁶ Sorin Preda, *Genuri culturale și de opinie*, Ed. Polirom, Iași, 2006, p.50-52.

⁷ Principalii dușmani ai unei dezbateri îl reprezintă *simulacrul*, mediocritatea, mimarea curiozității și, finalmente, plictisul. În plus, nu trebuie să ne facem iluzii – niciodată textul nu va respecta întru totul ideile și intervențiile fiecărui participant la discuție. Ziarul își rezervă tot timpul dreptul de a selecta, reținând din conversație un anume aspect și eliminând un altul. E important ca invitații să fie avertizați de la bun început despre acest aspect, tocmai

*

Pentru a ilustra modalitatea prin care se poate structura dezbateră în presa scrisă, voi prezenta două priviri asupra aceluiași eveniment - *Colocviul Național al Revistelor de Cultură, ediția a IV-a, de la Arad*. Prima variantă pe care o propun este una mai seacă și mai greu de parcurs, nefiind „spartă” de intertitluri incitante, dar corectă ca modalitate de redactare. Am transcris intervențiile de la colocviu în maniera în care s-au derulat, deci în cronologia derulării lor, sintetizând opiniile/propunerile/soluțiile scriitorilor care au luat cuvântul.

A doua propunere de text pentru care am optat, în înțelegerea redactării dezbaterii, alege un alt unghi de abordare. În acest caz am selectat informațiile care mi s-au părut relevante (nu toate ca în articolul nr. 1) și le-am prezentat într-o ordine proprie, cu intertitluri menite a ajuta cititorul să parcurgă textul. Varianta aceasta e, cred, mai ușor de parcurs și mai incitantă la lectură. Ea implică un mai mare efort din partea jurnalistului, deoarece, renunțând la relatarea cronologică, acesta trebuie să stabilească propria ierarhizare a informațiilor relevante.

VARIANTA NR.1 de abordare a dezbaterii, organizarea cronologică.

Colocviul revistelor de cultură a avut loc în 7 mai, în Sala „Vasile Goldiș” a Consiliului Județean Arad. Tema simpozionului, formulată de scriitorul Vasile Dan a fost: „Ce fel de revistă de cultură (ori literară) scoatem?” Cu subtemele: 1. una în tradiția câștigată a revistei? 2. una culturală generalistă, doar cu accent literar? 3. sau generaționistă, cu un program exclusivist literar? 4. una tematică, pe genuri literare, de proză, de poezie, de critică, de eseu, de traduceri? 5. revistă locală, de circulație locală, centrată pe veleități locale?

Claudia Boghicevici, vicepreședinta Consiliului Județean Arad, a vorbit despre acest eveniment ca fiind unul cu valoare de simbol, într-un spațiu în care cultura, în general, rezistă eroic. La Arad, autoritatea locală a devenit partenerul instituțiilor de cultură, reușind conturarea unui pol cultural în jurul revistei „Arca”. Meritul îi revine, în primul rând, lui Vasile Dan, redactor-șef.

Doru Sinaci, director al Centrului Cultural Județean Arad, a vorbit despre cele trei provocări pentru arădeni: o monografie a orașului, una a cinaclului „Aron Cotruș” și Centenarul Marii Uniri. În acest sens, a făcut o invitație scriitorilor arădeni de a se implica în realizarea acestor dorințe. În sfârșit, Vasile Dan i-a prezentat pe invitați: Nicolae Manolescu, Gabriel Chifu, Răzvan Voncu, Simona Vasilache („România literară”), Dan Cristea („Luceafărul de dimineață”), Nicolae Prelipceanu, Daniel Cristea-Enache („Viața Românească”), Aurel Maria Baros („Proza 21”), Mircea Mihăieș, Cornel Ungureanu, Adriana Babeți („Orizont”), Adrian Popescu („Steaua”), Ioan Moldovan, Traian Ștef („Familia”), George Vulturescu („Poesis”), Adrian Alui Gheorghe, Vasile Spiridon („Conta”), Olimpiu Nușfelean („Mișcarea literară”), Daniela Șontică, Gheorghe Pârja și Felix Nicolau. Înainte de a preda cuvântul colegilor săi, Vasile Dan și-a exprimat părerea că „o revistă literară există numai dacă are o personalitate publicistică distinctă. O culegere de articole sau de texte literare, oricât de bune, nu fac o revistă. O revistă literară este condiționată de un spirit critic, de o anumită direcție, de consecvență și de o coeziune a corpului redacțional cât și a colaboratorilor.”

Ca în fiecare an, moderatorul colocviului a fost criticul literar Nicolae Manolescu, care a precizat că se află în Arad în calitate de director al revistei „România literară” și implicit de

pentru a evita nemulțumiri sau acuze inutile, vezi: Sorin Preda, *Genuri culturale și de opinie*, Iași, Ed. Polirom, 2006, p.50-52.

președinte al Uniunii Scriitorilor din România. Domnia sa a vorbit despre revista literară pe care o conduce, ca fiind una cu o personalitate publicistică inconfundabilă, probată prin spirit critic și competență. În cei 27 de ani, revista a trecut prin metamorfoze financiar-contabile și prin schimbări ale condițiilor de apariție. Prețul hârtiei, din mai până în decembrie 1990, a sporit de 22 de ori, având ca efect o cădere spectaculoasă de tiraj. S-au găsit cu greu sponsori care au fost însă oameni generoși, pentru că au oferit ajutor dezinteresat. În cele din urmă, după mari eforturi, s-a reușit impunerea unei legi, votată în unanimitate în Parlamentul României, care stipulează finanțarea de către stat a „României literare”. Nici statul nu se amestecă în planul editorial al revistei. De asemenea, autoritățile locale se implică în finanțarea unor reviste și a activităților organizate de U.S.R., desfășurate cu precădere în Ardeal. Revistele culturale sunt importante pentru supraviețuirea limbii și literaturii române, implicit a culturii naționale. În condițiile în care televiziunile noastre nu promovează valori. De pildă, n-au semnalat dispariția recentă a scriitorilor Ștefan Radof, Constantin Țoiu și George Bălăiță. Discută cărțile sub raport politic sau oferă spațiu unor persoane aculturale care se întreabă ce a făcut Ion Caramitru și cine este Nora Iuga, a propos de distincțiile primite de aceștia din partea președintelui țării.

Nicolae Prelipceanu („Viața Românească”) sesizează „pericolul pe care îl reprezintă cei care desconsideră elitele, atât cei din trecut, cât și cei de azi, pentru că nu văd literatura sau cultura în ansamblul ei. Pentru aceștia, Mircea Cărtărescu nu există sau e un scriitor mizerabil. Din aceste motive și multe altele, marea poezie a lui Eminescu a ajuns să fie cu greu prizată, ori, dacă ne referim la Enescu, compozitorul să fie perceput global, nu doar prin rapsodii, ci și prin marile lui simfonii. Spre deosebire de revistele „tip Mizil”, cele nouă reviste ale U.S.R. sunt atotcuprinzătoare, cultural-generaliste, care păstrează un standard al literaturii de valoare, prin opiniile critice exprimate de oameni care știu ce e literatura și își exprimă sincer părerile. În acest mod, revistele sunt o barieră în fața Internetului care îți dă grozăvii despre literatură.”

Mircea Mihăieș („Orizont”) s-a referit la parteneriatul care ar trebui să existe între reviste și școală, dar din păcate, aceasta din urmă se află în mare suferință. „Profesorii ar trebui să fie aliații revistelor, dar ei nu mai au exercițiul lecturii. Când au avut posibilitatea să achiziționeze cărți pentru biblioteca personală, au cerșit bonuri pentru decontare, dar nu și-au cumpărat cărți. Sistemul educațional a devenit o groapă fără fund în care se aruncă bani, dar din care iese puțină valoare. E necesar să se găsească formule atractive pentru cititori, în vederea contracarării Internetului și a revistelor mediocre. Astfel, revistele de top ar putea să-și afirme rolul de agent sanitar și de sursă de lumină în această devălmășie unde toți pretind că sunt geniali. Astea sunt problemele: care sunt partenerii noștri din lumea actuală, cum vom reuși să facem trecerea în mediul virtual și mai ales cine ne va finanța atunci.”

Daniel Cristea-Enache („Viața Românească”) s-a declarat optimist pentru că situația e atât de rea, încât se poate îmbunătăți în anii următori. În perspectivă mai largă, revistele culturale și instituțiile care se ocupă de literatură și de cultura națională au fost puse, în ultimele decenii, în fața unor probleme ce păreau insurmontabile. Astăzi, revistele literare se află în fața unei noi provocări, care nu mai este o provocare de natură ideologică, nici economico-financiară: migrarea publicului cultural spre Internet. Școala e într-o criză gravă. Cumpărătorii sunt aceiași, astfel încât revistele și site-urile revistelor pot inventa un nou public.”

Dan Cristea („Luceafărul de dimineață”) a apreciat faptul că „revistele se bucură de independență și reprezintă o alternativă la piața amorfă a cărții, dar nu pot exista fără spirit critic. Misiunea criticului este de a apăra, a conserva spațiul cultural și de a aduce în scenă noi scriitori. Revistele ar mai avea nevoie de sprijinul Ministerului Educației.”

Gabriel Chifu („România literară”) a opinat că „în peisajul românesc ar exista mai multe culturi, deoarece codul de valori e diferit de la o revistă la alta. Există o ruptură între elite, codul corect de valori și publicul mare. Revistele funcționează ca un soi de insule, de rezervații în care se respiră aer curat”, „scriitorii se află sub apă, iar revistele sunt trestii prin care încearcă să respire”. „Marele public se mută pe Internet, iar noi vom fi în curând dinozauri, noi și revistele noastre. Așadar, marele pericol vine din partea tehnologiilor. Deocamdată, revistele centrale trebuie să fie puncte de intersecție pentru toți scriitorii din țară. Dintre revistele din vest a apreciat „Orizont” și „Arca”.

Adrian Alui Gheorghe („Conta”) s-a alăturat optimiștilor, având în vedere că procentul de cititori din România este de 8% raportat la cei 10% în Europa. Pentru revistele de provincie Internetul e o formă de promovare. A invocat două previziuni exprimate în revista „Conta”. Prima în legătură cu anul 2000: vor apărea hangare de cărți, dar va fi o stare de lehamite și nu se va citi nimic. A doua, pentru viitor: se vor bate cititorii pentru cărți. Oricum, cărțile vor supraviețui în formă clasică sau pe tabletă. Și acum zece ani s-a vorbit despre moartea bibliotecilor, dar nu s-a întâmplat nimic.

Răzvan Voncu („România literară”) a categorisit „pericolele cu care se confruntă revistele literare: existențiale, strategice și tactice. Internetul e un pericol de tip strategic care produce o confuzie a valorilor și a limbajelor. Riscă să ne marginalizeze și să ne plaseze pe un circuit care nu e al nostru firesc. De asemenea, un alt mare pericol strategic e deculturalizarea. Se citește tot mai puțin. Nu se citesc cărți, scriitori clasici și contemporani și cu atât mai puțin revistele care scriu despre acești scriitori. Un risc strategic îl constituie și dispariția personalităților competente, capabile să facă o revistă. Nu avem totdeauna un partener serios în Ministerul Învățământului, care își spune, pompos, Ministerul Educației Naționale, dar nu se străduiește să refacă acea punte firească între literatură și școală. Pericolele tactice ar fi dispariția spiritului critic și riscul de a deveni prea locali. A dispărut, de asemenea, dezbateră de idei în legătură cu național-universal, Europa, valoare, identitate”.

Ioan Moldovan („Familia”) a rememorat spiritul critic care domina „Familia” în perioada Andrițoiu, când în revistă publicau Nicolae Balotă, Aron Cotruș, Radu Enescu, Ion Negoitescu, Ștefan Augustin Doinaș, Gheorghe Grigurcu. Acum se încearcă o continuitate în acest sens prin colaborări. Problemele apar din pricina agresiunii locului. A menționat că revista de la Oradea a obținut în acest an două premii: Premiul „Jacob Negruzzi”, decernat la Iași, cu ocazia sărbătoririi a 150 de ani de apariție a revistei „Convorbiri literare” și celălalt, Premiul „Nicolae Balotă”, obținut la Sibiu, cu ocazia Simpozionului „Actualitatea Cercului Literar de la Sibiu”, ediția a XV-a.

Cornel Ungureanu („Orizont”), în contrapartidă, s-a pronunțat împotriva numărului prea mare de premii care se oferă în ultimul timp în lumea literară. După opinia sa, ar fi bine ca spiritul critic să-și păstreze autoritatea.

Vasile Spiridon („Conta”) a observat că problemele cu care se confruntă lumea literară au existat de prin decembrie 1991 când se decreta moartea culturii române și de-atunci au trecut atâția ani. „Suntem țara cu cele mai multe reviste literare. La nivelul anilor ‘30, existau vreo șapte numai la Bârlad. Numărul revistelor rămâne constant, în ciuda atâtor dificultăți. Important este să se mizeze pe scriitorii adevărați.”

Gheorghe Schwartz („Arca”) s-a referit la formulele prin care ar putea fi ajutați scriitorii să devină vizibili în arealul lor: un raft în librării dedicat scriitorilor locali. La nivel național, scriitorul, fiind un om cu capul în nori, ar putea fi ajutat de agentul literar. Doar că acesta nu există în România, din pricina lipsei secțiilor de profil la Facultățile de Litere.

Simona Vasilache („România literară”) și-a exprimat convingerea că „nu va dispărea cartea scrisă și nici revistele literare. Pericolele vin din altă direcție. O redacție e o mică industrie și la bunul mers al acesteia contribuie corectori, tehnoredactori și alte funcții auxiliare. Există riscul să dispară aceste meserii. De asemenea, de acum se simte lipsa redactorilor și lectorilor de carte. Un alt pericol îl constituie prezența unui marketing agresiv și uniformizator, de multe ori între coperta a IV-a și conținutul unei cărți există un decalaj evident.”

Olimpiu Nușfelean („Mișcarea literară”) a remarcat că școala nu are o soluție prin care să-i motiveze pe elevi să citească. Misiunea aceasta rămâne grupurilor motivate de o anume perspectivă publicistică. Revistele provinciale trebuie să găsească soluții pentru a rezista presiunii locale.

Lucia Cuciureanu („Arca”) a pledat pentru diversitate. „Revistele literare să dedice mai mult spațiu poeziei, prozei scurte, prozei foarte scurte, experimentului și creativității. Acestea ar veni în orizontul de așteptare al autorilor, al specialiștilor și al cititorilor. Indiferent de tipul de revistă abordat, important este ca revistele să se situeze deasupra simpatiilor și empatiilor de tip central/provincial. Revistele nu reflectă decât o mică parte din fenomenul aparițiilor editoriale. Cronicarii se îndreaptă cu precădere spre valori deja validate estetic. Este regretabil ca o carte bună să treacă neobservată, scriitorii semnificativi să treacă și ei neobservați. Pe fondul unor receptări parțiale și aleatorii, crește sentimentul de confuzie a valorilor. (Nu întâmplător, Nicolae Manolescu, într-un editorial din 2016, atrăgea atenția că desființarea cenzurii în democrație are o consecință foarte gravă: desființarea totodată a autocenzurii.) De aceea, propune o rubrică de „mențiuni critice” în care să apară câteva observații referitoare la cărțile valabile care apar. De asemenea, revistele ar trebui să practice constant o critică de negație și de respingere a nonvalorii. Unele reviste au un PR defectuos, nu răspund celor care trimit texte spre publicare printr-o simplă confirmare de primire sau printr-un răspuns tranșant da/nu.

După circa trei ore de dezbateri aplicate, Nicolae Manolescu a tras concluziile. „Fără îndoială, instituția revistei literare are o importanță deosebită în viața noastră și de aceea nu trebuie marginalizată și ignorată. Ar fi bine să ținem seama de ideile și observațiile exprimate cu acest prilej, pentru că din ele avem ceva de învățat. Vom ieși din impas nu prin intervenție divină, ci prin noi, prin echipe redacționale care vor ști să muncească și să se bată pentru excelență.”

ABORDAREA DEZBATERII, VARIANTA A II-A DE REDACTARE.

Revistele de cultură – pericole, capcane, provocări

Un lucru e cert. Ne-am dori noi, cei care scriem despre literatură, ca ea să fie iubită/citită. Nu doar amintită în manuale, istorii, tomuri de exegeză critică. Iar scriitorii prezenți în revistele literare să fie prețuiți nu doar postum. Colocviul național al revistelor de cultură s-a născut ca o pledoarie pentru această formă de „rezistență” prin cultura scrisă – jurnalismul cultural. Discuția cordială, moderată de criticul Nicolae Manolescu, a încercat o radiografie a stării revistelor de cultură la momentul de față.

Presa culturală scrisă este asaltată și ea, precum mass-media tipărite, de pericole. Răzvan Voncu (revista „România literară”) le-a sesizat clar: *pericole existențiale, pericole strategice și pericole tactice*. În jurul acestor trei capcane s-a intervenit la discuții, fiecare dintre cei care au luat cuvântul accentuând propriile-i urgențe în peisajul cultural scris de la noi. Presa literară nu se află în pericol de moarte, deci în pericol existențial, e convins Răzvan Voncu. Ceea ce se observă proliferând, internetul și rețelele sociale acaparatoare, ar putea intra la categoria „pericole strategice” (cum e și deculturalizarea, observată de toți cei de la colocviu). Iar

programele strategice se rezolvă prin strategii care sunt în grija decidenților statului (ministere, guvern). Acesta din urmă constată (sau nu?) că dispar rând pe rând cei ce fac reviste de cultură autentice. La capitolul pericole tactice, există în rândul celor ce fac reviste de cultură în afara capitalei, riscul de a le concepe „localist”.

Despre „pericolul localismului” au atras atenția și Ioan Moldovan (de la revista „Familia”), Olimpiu Nușfeleanu („Mișcarea literară”) și Nicolae Prelipceanu (revista „Viața Românească”). Prelipceanu crede că „revistele localiste nu văd literatura română în ansamblul ei, concentrându-se pe «elitele» locale. E adevărat că mai toate orașele mari sau mici scot reviste culturale”.

Dacă în România apar peste 50 de reviste de cultură (numărul l-am preluat din revista timișoreană „Orizont” – Nr. 4 \1620), există pericolul nu doar de a rămâne multe dintre ele necitite, ci și al nașterii a tot atâtea premii literare care ar deturna ierarhiile autentice. „Oare Caietele de la Țințești nu ar putea acorda Premiul Județean de literatură celui mai de seamă poet din județul nostru? Din comuna noastră?” („Orizont”, Nr.4\1620) Redactorul-șef adjunct de la revista timișoreană, Cornel Ungureanu, a dus semnalul de alarmă mai departe, vorbind despre cultură și contracultură și întrebându-ne dacă știm cu adevărat câte reviste apar în orașele din proximitatea noastră?

Mircea Mihăieș („Orizont”) s-a arătat neliniștit în ceea ce privește publicul căruia i se adresează revista de cultură. „Omul educat”, aliații noștri – profesorii, studenții, elevii, cu toții au pierdut exercițiul lecturii revistelor. Profesor la Litere, în Universitatea de Vest din Timișoara, Mihăieș a oferit o imagine plastică pentru învățământul superior românesc – „această groapă neagră în care intră mulți bani și iese foarte puțină valoare”. În condițiile în care internetul cucerește teren, soluția – crede Mircea Mihăieș – este găsirea unor formule atractive și pentru acest spațiu virtual de exprimare: „Nu sunt pesimist la nivelul difuzării revistelor culturale, dar cred că ele mai trebuie și deschise și citite!”

Mai optimist, Dan Cristea Enache (de la revista „România literară”) a vorbit despre o nouă provocare a revistelor de cultură, care nu e nici economică, nici financiară, ci „a publicului cititor, care trebuie reînvițat să citească”.

Emițătorii culturali și majoritatea aculturală

Dan Cristea (de la „Luceafărul de dimineață”) și Gabriel Chifu („România literară”) au punctat importanța „spiritului critic” pentru o revistă culturală, într-o vreme aspră din punctul de vedere al codului de valori. „Văd revistele de cultură ca insule, ca rezervații în care respirăm aer curat”. (Gabriel Chifu) Pericolul sesizat de Chifu este acela că „valorile promovate de revistele de cultură nu ajung la marele public, existând o ruptură între cei cu un cod autentic și majoritatea aculturală”. Vorbind despre calitatea intelectuală a cititorilor, Chifu s-a referit și la priceperea emițătorilor culturali: „Valoarea celor ce fac o revistă de cultură este la fel de importantă. Ca să fie validate valorile, oameni valoroși trebuie să fie puși în fruntea unei reviste”. Ideea valorii a fost dusă mai departe și de intervenția Simonei Vasilache (de la „România literară”) care a vorbit despre pericolul dispariției corectorului și despre „marketingul agresiv” de pe coperta a patra a cărții, cu texte impropriu redactate (girate de o autoritate anonimă, irelevante critic, dar înțesate de epitete pompoase).

Și revista de cultură are nevoie de o „umbrelă”, care e PR-ul eficient

Lucia Cuciureanu (de la revista „ARCA”) a sesizat o defecțiune de „PR”, de imagine a revistelor culturale. Multe au renunțat la „Poșta redacției” și textele trimise rămân pierdute, fără niciun răspuns pentru cei interesați de soarta/valoarea lor. Scriitoarea crede că la nivelul conținutului revistele culturale au rămas „conservatoare”, spațiile dedicate poeziei, prozei scurte,

creativității în general fiind limitate, dacă nu chiar inexistente. Același conservatorism îl remarcă și în receptarea critică, revistele preferând valorile deja validate estetic, neriscând cu nume mai puțin mediatizate. Prozatorul arădean Gheorghe Schwartz a atins și el tot un subiect de „relații publice”, vorbind despre importanța managerierii operei scriitorului printr-un agent literar eficient (și cam inexistent la noi).

Și puțină istorie a presei culturale postdecembriste

Nicolae Manolescu a rememorat experiența deloc ușoară a celor peste 20 de ani de la „România literară”, timp în care a văzut fluctuații de preț (la hârtie) și de tiraj amețitoare. „Numai din mai 1990 până în decembrie 1990, prețul hârtie de tipar a crescut de 22 de ori!”. O informație picantă, de istorie a presei postdecembriste. Directorul „României literare” a sintetizat importanța revistelor culturale, ca fiind una „decisivă pentru supraviețuirea culturii românești”: „Revistele de cultură sunt cele care într-o mare de cărți apărute acționează precum o sită, fac selecții, ne spun ce să mai citim astăzi”.

Îmi place să cred că în această devălmășie în care ne aflăm azi, în care „toți sunt geniali” și cam „grafomani”, revista de cultură autentică oferă o „omologare”, o igienizare a locului, comportându-se precum un „agent sanitar”. Altfel, demersul jurnalistic e o risipă de energie, bani și hârtie.

BIBLIOGRAPHY

Charaudeau, Patrick, *La discourse d'information médiatique. La construction du miroir social*, Nathan Paris, 1997.

De Broucker, José, *Pratique de l'information et de l'écriture journalistique*, Paris, CFPJ, 1995.

Neamțu, Carmen, *Limbă și stil în presa scrisă*, Ed.Mirador, 2007.

Preda, Sorin, *Genuri culturale și de opinie*, Ed. Polirom, Iași, 2006.

Ruști, Doina, *Presa culturală*, Ed.Fundației PRO, București,2002.

Voirol, Michel, *Guide de la rédaction*, CFPJ, Paris, 2002.